

SVEA HOVRÄTT
Patent- och
marknadsöverdomstolen
Rotel 020103

PROTOKOLL
2016-09-29
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 25
Mål nr PMÖ 1785-16

RÄTTEN

Hovrättspresidenten Fredrik Wersäll, hovrättsrådet Kajsa Bergkvist, referent, och
tf. hovrättsassessorn Teresia Danielsson

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Hovrättsfiskalen Frida Bogenkrans

KLAGANDE OCH MOTPART

K.E

Ombud: Jur.kand. S.T
Bildombudsmannen AB

KLAGANDE OCH MOTPART

Sveriges Television Aktiebolag, 556033-4285
105 10 Stockholm

Ombud: Advokaten U.I och jur.kand. D.N
Danowsky & Partners Advokatbyrå KB
Box 16097
103 22 Stockholm

SAKEN

Upphovsrättsintrång; nu fråga om fastställsetalan m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts beslut 2016-02-10 i mål nr T 8685-15

Inledning

Patent- och marknadsöverdomstolen upplyser om följande. Den 1 september 2016 inrättades en ny domstol, Patent- och marknadsöverdomstolen, som en del av Svea hovrätt (se lagen [2016:188] om patent- och marknadsdomstolar). Målet har samma dag

Dok.Id 1305201

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 00	08-561 675 09	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd2@dom.se www.patentochmarknadsoverdomstolen.se		

överlämnats till Patent- och marknadsöverdomstolen i enlighet med punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2016:190) om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen).

Bakgrund

Genom det överklagade avgörandet beslutade tingsrätten att inte ta upp K.Es talan till prövning. Tingsrätten beslutade också att K.E ska ersätta SVT för rättegångskostnader med 80 000 kr jämte ränta.

K.E yrkade i tingsrätten fastställelse av att

- SVT är skyldigt att betala skälig ersättning för exemplarframställning av och för tillgängliggörande av hans upphovsrättsligt skyddade material, enligt vissa bilagor, för allmänheten via webbplatserna svt.se och svtply.se samt TV-sändningar i SVT1 och SVT2 från den 20 november 2012,
- SVT handlat uppsåtligen eller av oaksamhet och att bolaget därför ska betala skälig ersättning för den ytterligare skada som intrånget medfört och för ytterligare skada som inte följde av obehörigt utnyttjande (54 § andra stycket resp. 3 § upphovsrättslagen) från den 20 november 2012.

Som grund för talan åberopade K.E sammanfattningsvis att han är upphovsman till en film, att filmen utgör ett verk alternativt en bildupptagning enligt upphovsrättslagen samt att SVT olovligen har utnyttjat och alltjämt utnyttjar filmen genom att visa den eller delar av den för allmänheten, ändra och lagra den. Han har också anfört att SVT inte namngivit honom som upphovsman.

SVT bestred K.Es talan och yrkade i första hand att talan skulle avvisas. SVT anförde i fråga om avvisningsyrkandet sammanfattningsvis att talan inte avsåg att fastställa ett visst rättsförhållande, att K.E redan uttryckt omfattningen av sin skada och framfört ett konkret ersättningsanspråk till SVT samt att ett eventuellt bifall till K.Es fastställsetalan troligen inte skulle slutligt avgöra tvisten mellan parterna. Till stöd för bestridandet anförde SVT bl.a. att filmen inte är ett upphovsrättsligt skyddat verk och att det i vart fall att inte föreligger någon ersättningskyldighet på

grund av undantagsbestämmelser i upphovsrättslagen samt yttrande- och informationsfrihetsintressen.

Yrkanden

K.E har yrkat i första hand att Patent- och marknadsöverdomstolen ska undanröja tingsrättens beslut och återförvisa målet till Patent- och marknadsdomstolen och i andra hand sätta ned hans ersättningsskyldighet för SVT:s rättegångskostnad i tingsrätten till 30 000 kr.

SVT har bestritt yrkandena och för egen del yrkat att Patent- och marknadsöverdomstolen ska bestämma K.Es ersättningsskyldighet för SVT:s rättegångskostnad i tingsrätten till 135 000 kr.

K.E har bestritt SVT:s yrkande.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Parternas talan

Till stöd för överklagandet har K.E anförts sammanfattningsvis följande. Hans talan rör ett rättsförhållande, som är ovisst eftersom SVT har bestritt betalningsskyldighet. Denna ovisshet länder honom till förfång eftersom han inte vet om ersättningsskyldighet föreligger. SVT gör intrång i hans upphovsrättsligt skyddade material och vägrar att redovisa omfattningen av utnyttjandena. Det är därför inte möjligt för honom att bestämma sitt ersättningsanspråk och i stället föra en fullgörelsetalan. Av samma skäl är det lämpligt och processekonomiskt fördelaktigt med en fastställelsetalan. Hans avsikter saknar betydelse vid bedömningen av om hans talan ska tillåtas, men det stämmer inte att han inte haft för avsikt att upplåta rätten till filmen.

Till stöd för sitt bestridande har SVT anförts huvudsakligen följande. Förutsättningarna för att föra en fastställelsetalan är inte uppfyllda. K.E lider inte förfång, eftersom han inte haft för avsikt att upplåta rätten till filmen till annan och eftersom han

redan har framställt ett ersättningsanspråk till SVT. K.Es möjligheter att föra en fullgörelsetalan begränsas inte av att han misstänker att SVT:s nyttjanden är mer omfattande än vad som redovisats och inte heller av nya förfoganden från SVT:s sida. Detta följer av grundläggande rättskraftsprinciper. SVT har bestritt betalningsskyldighet. Även frågan om storleken av en eventuell ersättning är tvistig. En dom i ett fastställelsemål skulle således inte slutligen reglera tvisten mellan parterna. Fastställelse domen skulle i stället behöva följas av ytterligare en talan om fullgörelse med förhöjda rättegångskostnader som följd. Därmed är fastställsetalan inte heller lämplig.

SVT har i fråga om rättegångskostnader anfört sammanfattningsvis att det arbete som SVT lade ned i tingsrätten var skäligt och påkallat för att tillvarata SVT:s rätt.

Efter föredragning fattar Patent- och marknadsöverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2016-10-31)

1. Patent- och marknadsöverdomstolen undanröjer tingsrättens beslut och visar målet åter till Patent- och marknadsdomstolen för fortsatt behandling (punkten 1).
2. Patent- och marknadsöverdomstolen upphäver tingsrättens beslut avseende rättegångskostnader (punkten 2).

Skälen för beslutet

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 13 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken får en talan om fastställelse huruvida ett rättsförhållande består eller inte består tas upp till prövning, om det råder ovisshet om rättsförhållandet och denna ovisshet länder käranden till förfång. Utöver nämnda förutsättningar krävs att fastställsetalan med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet framstår som lämplig (se NJA 2005 s. 517 och NJA 2007 s. 108).

I motiven till 13 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken anges att kravet på att ovissheten ska lända käranden till förfång måste tolkas så att det är ovissheten som är till

förfång och att detta förfång visar sig i en begränsning av friheten eller möjligheten för käranden att företa förfoganden som är beroende av det omstridda rättsförhållandet (se NJA II 1943 s. 162). Ovissheten anses medföra förfång bl.a. om den försvårar kärandens planering av sin ekonomiska verksamhet eller på annat sätt skapar en besvärande otrygghet (Ekelöf m.fl., Rättegång II, 9 uppl. s. 130).

Kärandens möjlighet att i stället för en fastställsetalan väcka en fullgörelsetalan medför inte att förfångsrekvisitet inte är uppfyllt (se Fitger m.fl., Rättegångsbalken m.m., uppl. 80, kommentaren till 13 kap. 2 § rättegångsbalken, Zeteo). Den frågan kan dock få betydelse vid bedömningen av om en fastställsetalan är lämplig. Vid lämplighetsbedömningen ska rätten väga kärandens intresse av att föra talan vägas mot de olägenheter som en fastställsetalan kan medföra för svaranden. Av betydelse vid intresseavvägningen är bl.a. sannolikheten för att ett avgörande i fastställsemålet kommer att följas av ytterligare processer (se NJA 2013 s. 209).

En fastställsetalan kan innebära totalt sett högre rättegångskostnader för parterna eftersom det kan bli fråga om mer än en rättegång. Mot det ska vägas de möjligheter som kan finnas till att tvisten slutligt avgörs genom fastställsedomen eller att domen skapar förutsättningar för förlikning eller en förhållandevis enkel fullgörelseprocess (se NJA 2005 s. 517). En fastställsetalan ska med andra ord medföra fördelar som uppväger de olägenheter som följer av risken för ytterligare en rättegång.

Bedömningen i detta mål

Patent- och marknadsöverdomstolen instämmer i tingsrättens bedömning att K.Es talan rör ett rättsförhållande om vilket det råder ovisshet.

K.Es eventuella avsikter i fråga om upplåtelse till annan av rätten att utnyttja filmen påverkar enligt Patent- och marknadsöverdomstolen inte bedömningen av om K.E lider förfång av ovissheten om SVT:s ersättningsskyldighet. Ovissheten om SVT:s ersättningsskyldighet måste anses försvåra K.Es möjligheter att planera sin ekonomiska verksamhet och därmed medföra förfång för honom. Patent-

och marknadsöverdomstolen gör alltså i den frågan en annan bedömning än tingsrätten.

SVT har, under åberopande av flera bestridandegrunder, bestritt att ersättningsskyldighet föreligger. Frågan om ersättningens storlek förutsätter att SVT:s bestridandegrunder först prövas (jfr NJA 2007 s. 108). Frågan om ersättningens storlek framstår som mer begränsad än frågan om det alls föreligger någon ersättningsskyldighet för SVT. Som tingsrätten har angett behöver K.Es talan preciseras i vissa avseenden, men den väckta talan är enligt Patent- och marknadsöverdomstolens bedömning ägnad att undanröja ovissheten om SVT är skyldig att betala ersättning till K.E och därmed också det förfång som ovissheten medför. Patent- och marknadsöverdomstolen bedömer därför att fördelarna med att ta upp K.Es fastställsetalan till prövning uppväger de olägenheter som risken för ytterligare en rättegång medför. Patent- och marknadsöverdomstolen gör alltså även i fråga om talans lämplighet en annan bedömning än tingsrätten.

Sammanfattning

Patent- och marknadsöverdomstolen har kommit fram till att K.Es fastställsetalan ska tas upp till prövning. Tingsrättens beslut ska alltså undanröjas och målet återförvisas till Patent- och marknadsöverdomstolen för fortsatt behandling.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång i Patent- och marknadsöverdomstolen ska tingsrättens beslut i fråga om rättegångskostnader upphävas.

Det ankommer på Patent- och marknadsöverdomstolen att i samband med prövningen av målet pröva frågan om rättegångskostnader i Patent- och marknadsöverdomstolen (18 kap. 15 § tredje stycket rättegångsbalken).

Patent- och marknadsöverdomstolens beslut får inte överklagas (1 kap. 3 § tredje stycket lagen [2016:188] om patent- och marknadsdomstolar).

Frida Bogenkrans
Protokollet uppvisat/